

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни
«Міжнародні відносини та світова політика XX ст.»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: д.держ.упр., проф. Солових В.П.

1. Навчальний контент.

Тема 1. Ялтинсько-Потсдамська конференція у становленні поствоєної біполярності світу

Вихід на перші ролі у світовій політиці США та СРСР після Другої світової війни. Формування двох центрів глобальної політики. Структура біполярності та багатополарності в системі міжнародних відносин. Геополітичний глобалізм США. Європейське питання у світовій політиці. Стагнація колоніальної системи і біполярність. Проблеми повоєнного устрою в системі ялтинських рішень. Непорушність кордонів на Сході та Заході - основа повоєнного світопорядку. Створення ООН як наслідок виникнення нового співвідношення сил та інноваційний інструмент у глобальній регуляції міжнародних відносин. Інтеграція і міждержавне суперництво країн Заходу. Світові валютно-фінансові та економічні інститути: МВФ, МАБР, ГАТТ, Бреттонвудська валютна система та ін. Авторитарна біполярність як основний принцип регулювання повоєнних міжнародних відносин - результат становлення Ялтинсько-Потсдамського порядку.

Тема 2. Міжнародні відносини повоєнного етапу в Європі та на Далекому Сході

Держави антигітлерівської коаліції і основні проблеми вирішення післявоєнного мирного врегулювання. Вирішення союзниками німецького питання в Європі. Нарада міністрів закордонних справ СРСР, США та Великої Британії в Москві. Участь України у розв'язанні міжнародних проблем поза ООН. Паризька конференція 1946 року. Мирні угоди з колишніми союзниками Німеччини. Територіальні зміни в Європі після Другої світової війни. Проблема Трієсту. Дунайська конференція. Австрійська проблема в міжнародних відносинах. Державна угода з Австрією.

Специфіка розстановки сил на Далекому Сході після капітуляції Японії. Проблема радянської окупації Курильських островів. Радянсько-американські розбіжності у питанні післявоєнного розвитку Японії. Створення Далекосхідної комісії та Союзної Ради для Японії. Прийняття конституції Японії. Конференція у Сан-Франциско 1951 року і підписання мирного договору.

Тема 3. «Холодна війна» як складова міжнародної політики ХХ ст. Проблеми блокового протистояння

Етимологічна та суттєва специфіка виникнення поняття «холодна війна», її вплив як феномена на розвиток міжнародних відносин. Увертюра «холодної війни»: промова Сталіна на зборах виборців у Москві (лютий 1946 р.) і промова У. Черчилля у Фултоні (березень 1946 р.). Конфронтаційний курс СРСР і США на закріплення своїх позицій у Європі. Доктрина «стримування». США та СРСР на шляху гонки озброєнь. «Доктрина Трумена». «План Маршалла». Паризька конференція. Створення ОЕЕС, КОКОМ. Утворення Комінформу. Створення РЕВ і сателізація країн Центральної та Південно-Східної Європи. Берлінська криза (1948). Розкол Німеччини та Європи. Європейські та атлантичні концепції безпеки. Дюнкеркський договір. Брюссельський пакт і створення Західного союзу, резолюція Ванденберга. Створення НАТО. Остаточне перетворення «холодної війни» на домінуючий фактор світової політики.

СРСР *visa* НАТО, спроби розпуску і пропозиція про вступ. Доктрина «визволення». Поправка Керстена. Розширення НАТО. Реакція СРСР: денонсація союзницьких договорів з Британією та Францією. Створення Організації Варшавського Договору (ОВД). Завершення структурного закріплення блокової біполярності.

СРСР: нове керівництво (М. С. Хрущов) і перегляд зовнішньополітичних усталин сталінізму. Невдача спроб реставрації «духу Ялти». Тенденції прагматизму в зовнішній політиці адміністрації Д. Ейзенхауера. Доктрина «обмеженої війни». Специфіка конфронтації Заходу і Сходу (друга половина 50-х - початок 60-х років). Радянсько-

американський саміт у Вашингтоні 1959 р. Підготовка Паризької конференції та її зрив. Карибська криза та її уроки.

Тема 4. Німеччина в системі міжнародних відносин другої половини ХХ ст.

Політика союзників щодо Німеччини. Об'єднання зон окупації. Берлінська криза 1948 р. Утворення ФРН і НДР. Боннський і Паризький договори 1952 р. Невдача проекту Європейського оборонного співтовариства (1954). «План Шумана». «План Плевена». Утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі. Курс СРСР на подальше поглиблення розколу Німеччини. «План Ідена». Паризькі угоди 1954 р. Вступ ФРН до НАТО. «Доктрина Хальштейна». Встановлення дипломатичних відносин між СРСР і ФРН. Берлінська криза 1958–1961 рр.

Тема 5. ООН як головний інститут урегулювання міжнародних конфліктів і формування міжнародної політики ХХ ст.

Утворення ООН. Конференція у Сан-Франциско. Ухвалення Статуту ООН. Початок діяльності ООН в умовах «холодної війни». Основи її миротворчої діяльності та операції з підтримання миру. ООН та арабо-ізраїльський конфлікт. Створення надзвичайних сил ООН. Операція ООН у Конго. ООН і проблема роззброєння. Комісія з атомної енергії. План Баруха. Договір про Антарктиду (1959). ООН і боротьба проти колоніалізму. Міжнародна система опіки ООН. Проблема деколонізації в роботі ООН. Прийняття декларації про надання незалежності колоніальним народам і країнам. Роль ООН у прийнятті загальної Декларації прав людини (1948). ООН і боротьба проти колоніалізму. Міжнародна система опіки ООН. Проблема деколонізації в роботі ООН. Прийняття декларації про надання незалежності колоніальним народам і країнам. Роль ООН у прийнятті загальної Декларації прав людини (1948).

Тема 6. Радянсько-американські відносини 60–80-х років

Стан радянсько-американських відносин на межі 50–60-х років. Офіційний візит у США Глави радянського уряду М. С. Хрущова. Казус «Пауерса» і зрив наради в Парижі. «Нові рубежі» зовнішньополітичного курсу адміністрації Дж. Ф. Кеннеді. Зустріч у Відні (червень 1961 р.). Карибська криза, розвиток і принципи її врегулювання. Перший етап на шляху обмеження гонки озброєнь. Прихід до влади Л. Джонсона. Агресія США у В'єтнамі. Обрання Р. Ніксона президентом США. Другий етап обмеження стратегічних озброєнь (ОСО-1), переговори у Гельсінкі, Відні, Московська угода (1972). Коопераційність у взаємовідносинах СРСР і США. Поправка Джексона - Венніка. Радянсько-американські економічні та торговельні відносини в 70-ті роки. Прихід у Білий дім адміністрації Д. Картера. Ускладнення позитивного розвитку відносин між СРСР і США. Договір ОСО-2 і проблема його ратифікації. Вплив вступу радянського військового контингенту в Афганістан (1979) на радянсько-американські відносини. Нератифікація договору ОСО-2. «Хрестовий похід» Р. Рейгана проти комунізму, бойкот Олімпіади в СРСР. Пауза у самітах між СРСР, США та західними державами. «Стратегічна оборонна ініціатива» США (СОІ) у контексті відносин з СРСР. Полівекторність наслідків «афганського питання» для міжнародного реноме СРСР. Афганський вимір у радянсько-американських відносинах. Розміщення в Європі ракет середньої та меншої дальності й позиції США і СРСР з цього питання. Інцидент з південнокорейським літаком над Сахаліном, маневри НАТО «Ейбл Арчер» і очікування в СРСР нападу. Проголошення Р. Рейганом СРСР «імперією зла».

Перші ознаки відновлення «великої розрядки». Нова політика М. С. Горбачова і кризові явища в діяльності РЕВ та ОВД. Зменшення загрози ядерної війни. Саміти в Женеві (1985) і Рейк'явіку (1986). Крах політики СРСР в Афганістані, виведення військ і конференція в Женеві (1988). Переговори СРСР і США про ракетно-ядерне роззброєння, заходи зміцнення безпеки в Європі. Розпад СРСР і розпуск ОВД і РЕВ. Позиція США.

Тема 7. Становлення та реалізація «великої розрядки» в Європі. Загальноєвропейські процеси 60–70-х років XX ст.

Підвищення ролі Західної Європи в міжнародних відносинах. Курс Франції на розрядку та співробітництво від Атлантики до Уралу. Візит Ш. де Голля до СРСР у 1966 р. Підписання радянсько-французької декларації 13 жовтня 1970 р. у Москві. «Нова східна політика ФРН». Підписання Московського договору між СРСР і ФРН (1970) і договорів ФРН з ПНР, НДР, ЧССР. Підписання Чотиристоронньої угоди про Західний Берлін. Проблема європейської безпеки в діяльності ОВД і НАТО. Будапештський саміт ОВД 1969 р. Декларація Брюссельської (1969) сесії ради НАТО. Брюссельська сесія ради НАТО (1971). Боннська сесія Ради НАТО (1972) і рішення про участь західних країн у підготовці загальноєвропейської наради.

Перший етап наради в Гельсінкі (1973) - проекти документів. Другий етап (Женева, 1973–1975 рр.) - створення Координаційного комітету і комісій («кошиків»). Заключний етап НБСЕ (1975) у Гельсінкі. Зміст Заключного акта НБСЕ у Гельсінкі. Труднощі з реалізацією ряду положень Гельсінської наради. Проблема захисту прав людини. Криза розрядки і країни Західної Європи. Модернізація СРСР своїх ракет середньої дальності та «подвійне рішення» НАТО. Проблема скорочень звичайних озброєнь у Центральній Європі.

Тема 8. Проблема контролю над озброєнням та роззброєнням

Спроби припинення гонки озброєнь на рубежі 50–60-х років. Московський договір про припинення випробувань ядерної зброї у трьох середовищах (1963). Створення зон, вільних від ракетно-ядерної зброї. «План Рапацького». Конвенція про заборону розробки і виробництва бактеріологічної та токсичної зброї (1972). Договір про заборону розміщення ядерної зброї на дні морів та океанів (1971). Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (1968), інші угоди. Проблема обмежень стратегічних озброєнь. Угода ОСО-1 і договір щодо ПРО. Договір про ОСО-2. Початок переговорів про заборону хімічної зброї. Заходи зміцнення довіри у військовій сфері. Принцип «транспарентності» у будівництві збройних сил і оборонних заходах (1990).

Тема 9. Розпад колоніальних систем у контексті світової політики 60–70-х років

Декларація про деколонізацію в ООН. Друга і третя хвилі деколонізації. Виникнення і розвиток ідеології та практики Руху неприєднання. Перша конференція країн, що не приєдналися у Белграді (1961). Структурні аспекти оформлення і еволюція Руху неприєднання. Глобально-політичний зміст національно-визвольної хвилі. Перехід «третього світу» у поле боротьби між Сходом і Заходом. Створення осі «Північ - Південь». Проблема Нового міжнародного економічного порядку.

Тема 10. Особливості діяльності ООН у роки «великої розрядки»

Зміцнення правової бази миротворчої діяльності ООН. Декларація 1965 р. про невтручання у внутрішні справи держав. Декларація 1970 р. про зміцнення міжнародної безпеки. Декларація 1970 р. про принципи міжнародного права щодо дружніх відносин і співробітництва між державами згідно зі Статутом ООН. Визначення агресії (1974). Декларація 1977 р. про поглиблення і зміцнення детанту. Два курси в ООН при вирішенні проблем роззброєння і безпеки. Формування механізму ООН з питань роззброєння. Перша Спеціальна сесія Генеральної асамблеї з роззброєння (1979). Створення центру з роззброєння. Проблеми деколонізації в ООН: проблема незалежності Намібії, Рада ООН у справах Намібії, боротьба проти апартеїду, проблема санкцій проти Південної Африки. Механізм ООН з питань економічного і соціального розвитку. Спеціальна сесія Генеральної асамблеї з проблем розвитку (1974). ООН і новий міжнародний економічний порядок. Хартія економічних прав і обов'язків держав (1974). Друга Спеціальна сесія Генеральної асамблеї з розвитку (1975). Спеціалізовані установи ООН. Програма розвитку ООН. ООН і

соціальний розвиток. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні⁵ права. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Соціальна діяльність підрозділів ООН.

Тема 11. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період. Завершення «холодної війни»

Дезінтеграція СРСР. Створення СНД і позиція Заходу. Біловезька та Алма-Атинська угоди. Геополітичне значення зникнення наддержави і крах двополюсної структури повоєнних міжнародних відносин. Росія і проблема правонаступництва СРСР. Позиції Росії та України. Значення незалежності України для Європи. Європейська та євразійська орієнтації на колишньому радянському просторі. Системоутворююча роль світових війн ХХ ст. Військовий і силовий потенціал - головний вимір великодержавності. Завершення ери «холодної війни» і припинення існування «Ялтинсько-Потсдамського порядку». США як єдина наддержава і специфіка їх політики. Вплив США на міжнародні фінансові інститути і вибір пріоритетів у поданні економічної допомоги. Оголошення економічних санкцій - популярний інструмент у зовнішньополітичному арсеналі США. Американська культурна експансія. Трагічні події у Вашингтоні та Нью-Йорку 11 вересня 2001 р. і їх вплив на зміну політичного балансу сил, що діє в багатополярній системі міжнародних відносин. Кінець монополарності у світовій політиці. Система дій США проти світового тероризму. Воєнні дії в Афганістані, поразка руху Талібан. Понятійна диверсифікація «наддержави» і «велика держава» в еволюційній системі міжнародних відносин. Тенденції Росії зберегти позиції наддержави. Політичний і економічний вплив Німеччини в Європі. Співробітництво і суперництво між Німеччиною, Францією та Великою Британією. Їх відносини із США.

Одержання країнами ЦПСЄ і Балтії асоційованого статусу в ЄС. «Карт-бланш» для Чехії, Польщі, Угорщини щодо входження до НАТО. Розширення НАТО на Схід. Агресія НАТО проти Югославії. «Петля Примакова». Перспективи розширення ЄС, перехід з 1 січня 2002 р. на євро. Конвергенція Сходу і Заходу в Європі. Роль Бразилії та Аргентини в Латинській Америці. Аргентинський дефолт (кінець 2001 - початок 2002 р.). Реформи в Китаї і піднесення його престижу на міжнародній арені. Взаємовідносини Китаю і США. Розвиток Індії, Пакистану і Індонезії. «Азійські тигри», їх міжнародне становище. Фінансова криза 1997 р. та її наслідки. Японія у світі. Вісь Японія - США. Легітимізація статусу «велика держава» і РБ ООН. Взаємозалежність країн і процеси інтеграції та дезінтеграції. Маастрихтська угода (1992) і проблеми європейської інтеграції. США і західноєвропейська інтеграція. США і нові незалежні держави. Колонії і метрополії в системі інтеграційних процесів. Статус «регіональної наддержави».

Тема 12. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного порядку

Ракетно-ядерна зброя в Україні, Білорусі та Казахстані й контекст нерозповсюдження ядерної зброї. Позиції США, Росії та України. Договір від 14 січня 1994 р. і відмова України від ядерної зброї. Гарантії безпеки ядерних держав. Продовження процесу скорочення наступальних ракет між Росією і США. Підписання договорів СНО-1 і СНО-2. Приєднання України до договору СНО-1. Зменшення кількості звичайних озброєнь в Європі та скорочення чисельності особового складу Збройних сил (1992). Трансформація договору про ЗЗС в Європі після розпаду ОВД та СРСР. Безстроковий термін ДНЯЗ (конференція 1995 р.). Відмова від воєнних програм ПАР. Гонка ядерних озброєнь між Індією та Пакистаном (90-ті роки). Конференція 1993 року про заборону хімічної зброї. Зміни в НАТО. Проблема розширення НАТО на Схід. РПАС і РСАП. Хартія Україна - НАТО. Взаємовідносини НАТО і НБСЄ. Перетворення НБСЄ на ОБСЄ. Саміти в Будапешті та Лісабоні. Модель європейської безпеки (Копенгаген, 1997 р.). Заходи попередження розповсюдження звичайної зброї в багатополярному світі. «Хрестовий похід» проти

тероризму після подій 11 вересня 2001 р. у США. «Доктрина інтервенціонізму» Дж. Буша-молодшого як інструмент впливу на країни «вісі зла», її суттєві характеристики.

Тема 13. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополарності

Ізраїльсько-палестинські переговори у 90-х роках. Відносини між ОВП і урядом Ізраїлю. Проблеми автономії і державотворення на арабській території Палестини. Діяльність «Хамас» і «Хезболла». Нова фаза замкненого кола насильства в ізраїльсько-палестинській конфронтації на початку XXI ст. (2001–2002). Позиції США і Росії з близькосхідної проблеми. «Іракський синдром» після завершення операції «Буря в пустелі». Програма ООН і МАГАТЕ з ліквідації зброї масового знищення в Іраку. Економічні санкції проти Іраку. Громадянська війна в Афганістані у 90-х роках. Рух талібан та вахабізм у системі світового тероризму. Бойові операції США і військ Північного альянсу проти талібів. Створення тимчасової адміністрації у країні на чолі з Х. Карзаєм. Курдське питання. Прагматичний підхід Китаю до країн Заходу в 90-х роках. Проблема прав людини. Діяльність Далай Лами. Принцип «дві системи - одна держава» для вирішення проблеми Тайваню. Розвиток АСЕАН. Протистояння двох Корей. КНДР і створення ракетного потенціалу. Візит Кім Чен Іра до Москви. Корейська республіка - могутня індустріальна держава. Проблема Кашміру в сучасних відносинах Індії і Пакистану. Тамільська організація у Шрі-Ланці. Створення Асоціації регіонального співробітництва в Південній Азії. Загибель Індіри і Раджава Ганді. Ядерні випробування в Індії та Пакистані (1998), їх військово-протистояння на початку XXI ст. Діяльність ОАД. Інтеграційні процеси НАФТА. Збройна боротьба в Латинській Америці (Перу, Колумбія). Наркобізнес і США. Куба і США. Нова економічна політика та закордонні поїздки Ф. Кастро. Візит Папи Іоанна-Павла II на Кубу (1998). Територіальні проблеми у відносинах між латиноамериканськими країнами. Переворот у Гаїті 1991 р. і дії ОАД, ООН і США. Громадянська війна в Ефіопії і Сомалі. Перемога Еритреї у війні з урядом Менгісту Хайле Маріама в Аддис-Абебі. Провал спроб ООН і США припинити громадянську війну в Сомалі. Взаємний геноцид між хуту і тутсі в Руанді. Трибунал в Аруші (Танзанія). Збройний виступ проти Дж. Мобуту на чолі з Л. Кабілою в Конго. Стабілізація становища в Конго і африканські країни наприкінці 90-х років. Громадянська війна в Сьєрра-Леоне, Ліберії і спроби міжафриканських сил щодо її врегулювання. Роль Нігерії. Проблеми її демократизації. Діяльність ОАЄ у нових умовах. Невирішеність проблеми Західної Сахари. Курс ПАР в останній період режиму апартеїду. Нові принципи в політиці «білої меншості». Н. Мандела - президент ПАР. «Оновлена» ПАР і країни Заходу.

Тема 14. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин після 11 вересня 2001 р.

Тенденції формування багатополярного світу на рубежі XX–XXI ст. Політична глобалістика про цивілізаційну парадигму XXI ст. Моно- та багатополярна перспективи як нового світопорядку, так і зміни наявних регіональних і створення нових субрегіональних комплексів. Теорії «кінця історії» і «цивілізаційного конфлікту» в контексті прогнозу подолання або пом'якшення нерівномірностей економічного та соціокультурного розвитку країн і перспективи перенесення центру протистояння Схід - Захід на лінію Південь - Північ. Зростання питомої ваги країн Азії в розвитку світової економіки і прив'язка їх інтересів до пріоритетів європейсько-американської цивілізації. Активізація Руху антиглобалістів. Релігія як система думки і духу, її об'єднуюча та роз'єднуюча роль у діалозі цивілізацій.

Дихотомія Європа і Євразія в системі міжнародних відносин XXI ст. Прагнення гуманізувати міжнародні відносини.

Нові тенденції у зміні розкладу сил на міжнародній арені після трагічних подій 11 вересня 2001 р. у США: поступовий відхід від принципів поділу учасників міжнародних

відносин на «своїх», «чужих», «ворогів», «партнерів»; перерозподіл американських⁷ ресурсів, можливостей і пріоритетів у військово-політичній та економічній сферах; активізація боротьби зі світовим тероризмом; вразливість багатополюсної системи і проблема полюсного контролю за силовими потенціалами їх розвитку: неприйнятність відтворення в майбутньому гегемонії одного з полюсів у глобальній системі міжнародних відносин.

Подальше загострення глобальних проблем сучасності й можливості їх розвитку у ХХІ ст.: тероризм, економічні та техногенні катастрофи. Екологія, наркоманія, транскордонна злочинність, СНІД тощо.

Тема 15. Україна в контексті міжнародних відносин наприкінці ХХ - початку ХХІ ст.

Проголошення незалежності України і початок її зовнішньої політики. Інституалізація і створення інфраструктури розвитку двосторонніх відносин. «Основні напрями зовнішньої політики України» (1993). Діаспора в системі зовнішньої політики України. Зовнішньоекономічна діяльність України. Відмова від ядерної зброї і гарантії безпеки після приєднання до ДНЯЗ. Україна у ключових геополітичних контурах міжнародних відносин. Україна і геополітичні пріоритети основних напрямів зовнішньополітичної діяльності: Україна - США - Євроатлантична спільнота; Україна - ісламський світ - Російська Федерація; Україна - країни Азійсько-Тихоокеанського регіону. Регіональні напрями і специфіка геополітичної стратегії та зовнішньої політики України: північно-східний вектор (Російська Федерація, відносини з країнами СНД); євроатлантичний вектор (країни Західної Європи та інтеграція в європейські інститути, США і Канада, євроатлантичні структури); Центральна та Південно-Східна Європа і країни Балтії; Чорноморський регіон; південно-східний вектор; Азійсько-Тихоокеанський регіон. Зовнішньополітичні ініціативи України в ООН. Участь українських військовослужбовців у миротворчих операціях. Роль українського фактора в системі стабільності в Європі.

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для самостійної роботи та поточного контролю знань, умінь та навичок студентів

Тема 1. Ялтинсько-Потсдамська конференція у становленні поствоєної біполярності світу

Мета семінарського заняття: надати слухачам уявлення про зміст біполярного післявоєнного світу, що зафіксована у Ялтинсько-Потсдамській конференції

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Вихід на перші ролі у світовій політиці США та СРСР після Другої світової війни.
2. Формування двох центрів глобальної політики.
3. Структура біполярності та багатополарності в системі міжнародних відносин.
4. Геополітичний глобалізм США. Європейське питання у світовій політиці.

Завдання. Студенти готують відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Стагнація колоніальної системи і біполярність.
2. Проблеми повоєнного устрою в системі ялтинських рішень.

3. Непорушність кордонів на Сході та Заході - основа повоєнного світопорядку.
4. Створення ООН як наслідок виникнення нового співвідношення сил та інноваційний інструмент у глобальній регуляції міжнародних відносин.
5. Інтеграція і міждержавне суперництво країн Заходу.
6. Світові валютно-фінансові та економічні інститути: МВФ, МАБР, ГАТТ, Бреттонвудська валютна система та ін.
7. Авторитарна біполярність як основний принцип регулювання повоєнних міжнародних відносин - результат становлення Ялтинсько-Потсдамського порядку.

Література:

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Тема 2. Міжнародні відносини повоєнного етапу в Європі та на Далекому Сході.

Мета семінарського заняття: надати слухачам уявлення про специфіку післявоєнних міжнародних відносин в Європі та на Далекому Сході

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття.

1. Держави антигітлерівської коаліції і основні проблеми вирішення післявоєнного мирного врегулювання.
2. Вирішення союзниками німецького питання в Європі.
3. Нарада міністрів закордонних справ СРСР, США та Великої Британії в Москві.
4. Участь України у розв'язанні міжнародних проблем поза ООН.

5. Паризька конференція 1946 року.
6. Мирні угоди з колишніми союзниками Німеччини.

Завдання. Студенти готують відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Питання для самостійного вивчення

1. Територіальні зміни в Європі після Другої світової війни.
2. Проблема Трієсту. Дунайська конференція.
3. Австрійська проблема в міжнародних відносинах. Державна угода з Австрією.
4. Специфіка розстановки сил на Далекому Сході після капітуляції Японії.
5. Проблема радянської окупації Курильських островів.
6. Радянсько-американські розбіжності у питанні післявоєнного розвитку Японії.
7. Створення Далекосхідної комісії та Союзна Рада для Японії.
8. Прийняття конституції Японії. Конференція у Сан-Франциско 1951 року і підписання мирного договору.

Література:

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941–1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Тема 3. «Холодна війна» як складова міжнародної політики XX ст. Проблеми блокового протистояння

Мета семінарського заняття: надати та сформувати навички щодо аналізу стану світової політики під час «Холодної війни».

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Етимологічна та суттєва специфіка виникнення поняття «холодна війна», її вплив як феномена на розвиток міжнародних відносин.

2. Увертюра «холодної війни»: промова Сталіна на зборах виборців у Москві (лютий 1946 р.) і промова У. Черчилля у Фултоні (березень 1946 р.).

2. Конфронтаційний курс СРСР і США на закріплення своїх позицій у Європі.

3. Доктрина «стримування». США та СРСР на шляху гонки озброєнь.

4. «Доктрина Трумена».

5. «План Маршалла».

6. Паризька конференція.

Завдання. Студенти готують відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Література

Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.

2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.

3. Арбатов А., Благоволитин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.

4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.

5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.

6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.

7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.

8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.

9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.

10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.

11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.

12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.

13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.

14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.

15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.

16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.

17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.

18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.

19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.

20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Створення ОЕЕС, КОКОМ. Утворення Комінформу.
2. Створення РЕВ і сателізація країн Центральної та Південно-Східної Європи.
3. Берлінська криза (1948). Розкол Німеччини та Європи.
4. Європейські та атлантичні концепції безпеки.
5. Дюнкеркський договір.
6. Брюссельський пакт і створення Західного союзу, резолюція Ванденберга.
7. Створення НАТО.
8. Остаточне перетворення «холодної війни» на домінуючий фактор світової політики.

Тема 4. Німеччина в системі міжнародних відносин другої половини ХХ ст.

Мета семінарського заняття: надати та сформувати навички щодо стану Німеччини після Другої світової війни

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Політика союзників щодо Німеччини.
2. Об'єднання зон окупації.
3. Берлінська криза 1948 р. Утворення ФРН і НДР.
4. Боннський і Паризький договори 1952 р.
5. Невдача проекту Європейського оборонного співтовариства (1954).
6. «План Шумана». «План Плевена».

Завдання. Студенти готують відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил //

Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.

16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.

17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.

18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.

19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.

20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі.

2. Курс СРСР на подальше поглиблення розколу Німеччини.

3. «План Ідена». Паризькі угоди 1954 р.

4. Вступ ФРН до НАТО. «Доктрина Хальштейна».

5. Встановлення дипломатичних відносин між СРСР і ФРН.

6. Берлінська криза 1958–1961 рр.

Тема 5. ООН як головний інститут урегулювання міжнародних конфліктів і формування міжнародної політики ХХ ст.

Мета семінарського заняття: надати та сформувані знання про формування ООН як інституту міжнародних відносин

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Утворення ООН. Конференція у Сан-Франціско.

2. Ухвалення Статуту ООН. Початок діяльності ООН в умовах «холодної війни».

3. Основи її миротворчої діяльності та операції з підтримання миру.

4. ООН та арабо-ізраїльський конфлікт.

5. Створення надзвичайних сил ООН.

6. Операція ООН у Конго. ООН і проблема роззброєння.

7. Комісія з атомної енергії. План Баруха.

8. Договір про Антарктиду (1959).

9. ООН і боротьба проти колоніалізму.

10. Міжнародна система опіки ООН.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941–1956. - М., 1994.

2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.

3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.

4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.

5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.

6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.

7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.

8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.

9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.

10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. ООН і боротьба проти колоніалізму.
2. Міжнародна система опіки ООН.
3. Проблема деколонізації в роботі ООН.
3. Прийняття декларації про надання незалежності колоніальним народам і країнам.
4. Роль ООН у прийнятті загальної Декларації прав людини (1948).

Тема 6. Радянсько-американські відносини 60–80-х років

Мета семінарського заняття: надати та сформулювати знання про Радянсько-американські відносини 60–80-х років

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Стан радянсько-американських відносин на межі 50–60-х років.
2. Офіційний візит у США Глави радянського уряду М. С. Хрущова.
3. Казус «Пауерса» і зрив наради в Парижі.
4. «Нові рубежі» зовнішньополітичного курсу адміністрації Дж. Ф. Кеннеді.
5. Зустріч у Відні (червень 1961 р.).
6. Карибська криза, розвиток і принципи її врегулювання.
7. Перший етап на шляху обмеження гонки озброєнь.
8. Прихід до влади Л. Джонсона. Агресія США у В'єтнамі.
9. Обрання Р. Ніксона президентом США.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941–1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволін С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.

9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.

10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Другий етап обмеження стратегічних озброєнь (ОСО-1), переговори у Гельсінкі, Відні, Московська угода (1972).
2. Коопераційність у взаємовідносинах СРСР і США.
3. Поправка Джексона - Венніка.
4. Радянсько-американські економічні та торговельні відносини в 70-ті роки.

Тема 7. Становлення та реалізація «великої розрядки» в Європі. Загальноєвропейські процеси 60–70-х років ХХ ст. Мета семінарського заняття: надати та сформувані знання про Радянсько-американські відносини 60–80-х років
Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Підвищення ролі Західної Європи в міжнародних відносинах.
2. Курс Франції на розрядку та співробітництво від Атлантики до Уралу.
3. Візит Ш. де Голля до СРСР у 1966 р.
4. Підписання радянсько-французької декларації 13 жовтня 1970 р. у Москві.
5. «Нова східна політика ФРН».
6. Підписання Московського договору між СРСР і ФРН (1970) і договорів ФРН з ПНР, НДР, ЧССР.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.

9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Перший етап наради в Гельсінкі (1973) - проекти документів.
2. Другий етап (Женева, 1973–1975 рр.) - створення Координаційного комітету і комісій («кошиків»). Заключний етап НБСЄ (1975) у Гельсінкі.
3. Зміст Заключного акта НБСЄ у Гельсінкі.
4. Труднощі з реалізацією ряду положень Гельсінської наради.
5. Проблема захисту прав людини. Криза розрядки і країни Західної Європи.
6. Модернізація СРСР своїх ракет середньої дальності та «подвійне рішення» НАТО.
7. Проблема скорочень звичайних озброєнь у Центральній Європі.

Тема 8. Проблема контролю над озброєнням та роззброєнням Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Спроби призупинення гонки озброєнь на рубежі 50–60-х років.
2. Московський договір про припинення випробувань ядерної зброї у трьох середовищах (1963).
3. Створення зон, вільних від ракетно-ядерної зброї. «План Рапацького».
4. Конвенція про заборону розробки і виробництва бактеріологічної та токсичної зброї (1972).

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941–1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар.

отношения. - 1999. - № 9.

9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.

10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.

11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.

12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.

13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.

14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.

15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил //

Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.

16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.

17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.

18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.

19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.

20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Договір про заборону розміщення ядерної зброї на дні морів та океанів (1971).

2. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (1968), інші угоди. Проблема обмежень стратегічних озброєнь.

3. Угода ОСО-1 і договір щодо ПРО. Договір про ОСО-2.

4. Початок переговорів про заборону хімічної зброї.

5. Заходи зміцнення довіри у військовій сфері. Принцип «транспарентності» у будівництві збройних сил і оборонних заходах (1990).

Тема 9. Розпад колоніальних систем у контексті світової політики 60–70-х років

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Декларація про деколонізацію в ООН.

2. Друга і третя хвилі деколонізації.

3. Виникнення і розвиток ідеології та практики Руху неприєднання.

4. Перша конференція країн, що не приєднались у Белграді (1961).

5. Структурні аспекти оформлення і еволюція Руху неприєднання.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.

2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.

3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.

4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.

5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.

6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.

7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.

8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.

9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Глобально-політичний зміст національно-визвольної хвилі.
2. Перехід «третього світу» у поле боротьби між Сходом і Заходом.
3. Створення осі «Північ - Південь».
4. Проблема Нового міжнародного економічного порядку.

Тема 10. Особливості діяльності ООН у роки «великої розрядки»

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Зміцнення правової бази миротворчої діяльності ООН.
2. Декларація 1965 р. про невтручання у внутрішні справи держав.
3. Декларація 1970 р. про зміцнення міжнародної безпеки.
4. Декларація 1970 р. про принципи міжнародного права щодо дружніх відносин і співробітництва між державами згідно зі Статутом ООН.
5. Визначення агресії (1974).
6. Декларація 1977 р. про поглиблення і зміцнення детанту.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.

10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Два курси в ООН при вирішенні проблем роззброєння і безпеки.
2. Формування механізму ООН з питань роззброєння.
3. Перша Спеціальна сесія Генеральної асамблеї з роззброєння (1979).
4. Створення центру з роззброєння.
5. Проблеми деколонізації в ООН: проблема незалежності Намібії,
6. Механізм ООН з питань економічного і соціального розвитку.
7. Спеціальна сесія Генеральної асамблеї з проблем розвитку (1974).

Тема 11. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період. Завершення «холодної війни»

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Дезінтеграція СРСР. Створення СНД і позиція Заходу.
2. Біловезька та Алма-Атинська угоди.
3. Геополітичне значення зникнення наддержави і крах двополюсної структури повоєнних міжнародних відносин.
4. Росія і проблема правонаступництва СРСР. Позиції Росії та України.
5. Значення незалежності України для Європи.
6. Європейська та євразійська орієнтації на колишньому радянському просторі.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995).

- М., 1997.

10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Завершення ери «холодної війни» і припинення існування «Ялтинсько-Потсдамського порядку».
2. США як єдина наддержава і специфіка їх політики.
3. Вплив США на міжнародні фінансові інститути і вибір пріоритетів у поданні економічної допомоги.
4. Оголошення економічних санкцій - популярний інструмент у зовнішньополітичному арсеналі США.
5. Американська культурна експансія.
6. Трагічні події у Вашингтоні та Нью-Йорку 11 вересня 2001 р. і їх вплив на зміну політичного балансу сил, що діє в багатополярній системі міжнародних відносин.

Тема 12. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного порядку

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Ракетно-ядерна зброя в Україні, Білорусі та Казахстані й контекст нерозповсюдження ядерної зброї. Позиції США, Росії та України.
2. Договір від 14 січня 1994 р. і відмова України від ядерної зброї. Гарантії безпеки ядерних держав.
3. Продовження процесу скорочення наступальних ракет між Росією і США.
4. Підписання договорів СНО-1 і СНО-2. Приєднання України до договору СНО-1.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941–1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар.

отношения. - 1999. - № 9.

9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.

10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.

11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.

12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.

13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.

14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.

15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил //

Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.

16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.

17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.

18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.

19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.

20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Гонка ядерних озброєнь між Індією та Пакистаном (90-ті роки).

2. Конференція 1993 року про заборону хімічної зброї.

3. Зміни в НАТО. Проблема розширення НАТО на Схід. РПАС і РЄАП. Хартія Україна - НАТО.

4. Взаємовідносини НАТО і НБСЄ. Перетворення НБСЄ на ОБСЄ.

5. Саміти в Будапешті та Лісабоні. Модель європейської безпеки (Копенгаген, 1997 р.).

6. Заходи попередження розповсюдження звичайної зброї в багатополлярному світі.

7. «Хрестовий похід» проти тероризму після подій 11 вересня 2001 р. у США.

8. «Доктрина інтервенціонізму» Дж. Буша-молодшого як інструмент впливу на країни «вісі зла», її суттєві характеристики.

Тема 13. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополлярності

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Ізраїльсько-палестинські переговори у 90-х роках.

2. Відносини між ОВП і урядом Ізраїлю.

3. Проблеми автономії і державотворення на арабській території Палестини.

4. Діяльність «Хамаз» і «Хезболла».

5. Нова фаза замкненого кола насильства в ізраїльсько-палестинській конфронтації на початку ХХІ ст. (2001–2002).

6. Позиції США і Росії з близькосхідної проблеми.

7. «Іракський синдром» після завершення операції «Буря в пустелі».

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941–1956. - М., 1994.

2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.

3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.

4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.

5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала "холодной войны": уроки для 90-х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. Програма ООН і МАГАТЕ з ліквідації зброї масового знищення в Іраку.
2. Економічні санкції проти Іраку. Громадянська війна в Афганістані у 90-х роках.
3. Рух талібан та вахабізм у системі світового тероризму. Бойові операції США і військ Північного альянсу проти талібів. Створення тимчасової адміністрації у країні на чолі з Х. Карзаєм. Курдське питання.
4. Прагматичний підхід Китаю до країн Заходу в 90-х роках. Проблема прав людини. Діяльність Далай Лами.
5. Принцип «дві системи - одна держава» для вирішення проблеми Тайваню.

Тема 14. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин після 11 вересня 2001 р.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Тенденції формування багатопольярного світу на рубежі XX–XXI ст.
2. Політична глобалістика про цивілізаційну парадигму XXI ст.
3. Моно- та багатопольярна перспективи як нового світопорядку, так і зміни наявних регіональних і створення нових субрегіональних комплексів.
4. Теорії «кінця історії» і «цивілізаційного конфлікту» в контексті прогнозу подолання або пом'якшення нерівномірностей економічного та соціокультурного розвитку країн і перспективи перенесення центру протистояння Схід - Захід на лінію Південь - Північ.

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.

3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // *Международ. жизнь*. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // *Вестн. МИД СССР*. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // *Мировая экономика и междунар. отношения*. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // *США: экономика - политика - идеология*. - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // *Мировая экономика и междунар. отношения*. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // *Мировая экономика и междунар. отношения*. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // *Международ. жизнь*. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. . Зростання питомої ваги країн Азії в розвитку світової економіки і прив’язка їх інтересів до пріоритетів європейсько-американської цивілізації.
2. Активізація Руху антиглобалістів.
3. Релігія як система думки і духу, її об’єднуюча та роз’єднуюча роль у діалозі цивілізацій.

Тема 15. Україна в контексті міжнародних відносин наприкінці ХХ - початку ХХІ ст.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття

1. Проголошення незалежності України і початок її зовнішньої політики.
2. Інституалізація і створення інфраструктури розвитку двосторонніх відносин.
3. «Основні напрями зовнішньої політики України» (1993).
4. Діаспора в системі зовнішньої політики України.
5. Зовнішньоекономічна діяльність України.
6. Відмова від ядерної зброї і гарантії безпеки після приєднання до ДНЯЗ.
7. Україна у ключових геополітичних контурах міжнародних відносин. Україна і геополітичні пріоритети основних напрямів зовнішньополітичної діяльності:

Література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.

3. Арбатов А., Благоволин С. и др. Мир вступает в многополярность? // *Международ. жизнь.* - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // *Вестн. МИД СССР.* - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // *Мировая экономика и междунар. отношения.* - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-х // *США: экономика - политика - идеология.* - 1994. - № 8–10.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // *Мировая экономика и междунар. отношения.* - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // *Мировая экономика и междунар. отношения.* - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // *Международ. жизнь.* - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Питання для самостійного вивчення

1. : Україна - США - Євроатлантична спільнота
2. Україна - ісламський світ - Російська Федерація
3. Україна - країни Азійсько-Тихоокеанського регіону.
4. Регіональні напрями і специфіка геополітичної стратегії та зовнішньої політики України: північно-східний вектор (Російська Федерація, відносини з країнами СНД); євроатлантичний вектор (країни Західної Європи та інтеграція в європейські інститути, США і Канада, євроатлантичні структури); Центральна та Південно-Східна Європа і країни Балтії; Чорноморський регіон; південно-східний вектор; Азійсько-Тихоокеанський регіон. Зовнішньополітичні ініціативи України в ООН. Участь українських військовослужбовців у миротворчих операціях. Роль українського фактора в системі стабільності в Європі.

3. Завдання для підсумкового контролю знань, умінь та навичок студентів, семестрових екзаменів (залікових робіт)

1. Ялтинсько-Потсдамський порядок у системі міжнародних відносин.
2. Зовнішньополітичні настанови Заходу.
3. Зовнішньополітичні настанови СРСР.
4. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі.
5. Дунайська конференція 1947 р.
6. Японія після Другої світової війни. Сан-Франциська мирна угода 1951 року.
7. Передумови початку “холодної війни”.
8. Становлення блокового протистояння.
9. Особливості протистояння Заходу і Сходу у другій половині 50-х — на

початку 60-х років.

10. Проблеми німецького врегулювання після Потсдамської конференції (1945–1949). Створення двох німецьких держав.

11. Німецьке врегулювання у другій половині 50-х років. “Берлінська криза” 1958–1961 рр.

12. Перша криза деколонізації.

13. Бандунзька конференція країн Азії та Африки.

14. “Третій світ”. Становлення руху афро-азійської солідарності.

15. Підтримання миру й міжнародної безпеки в діяльності ООН в умовах “холодної війни”.

16. Операція ООН у Конго.

17. ООН і перші кроки у сфері роззброєння.

18. ООН і деколонізація.

19. Розгортання боротьби за права людини.

20. Радянсько-американські відносини на межі 50–60-х років.

21. Основні напрями радянсько-американського співробітництва в роки детанту.

22. Відхід від детанту і новизна у радянсько-американських відносинах.

23. Відносна стабілізація в Європі. Підвищення ролі Західної Європи.

24. “Нова східна політика” ФРН.

25. Франція і детант. Співробітництво “від Атлантики до Уралу”.

26. Проблеми європейської безпеки в діяльності ОВД і НАТО.

27. Етапи Наради з безпеки і співробітництва в Європі.

28. Гельсінський процес і проведення Белградської зустрічі представників країн НБСЄ.

29. Проблеми детанту у відносинах Заходу та Сходу. Радянськофранцузькі відносини.

30. Радянсько-західнонімецькі відносини.

31. Радянсько-британські відносини.

32. Проблема скорочення звичайних озброєнь в Європі.

33. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 р.

34. Договори і угоди про контроль над стратегічними озброєннями 70-х років.

35. Декларація про деколонізацію в ООН.

36. Становлення ідеології і практики Руху неприєднання.

37. Еволюція Руху неприєднання в 60–70-ті роки.

38. Створення осі Північ — Південь. Проблема нового міжнародного економічного порядку.

39. Миротворча діяльність ООН.

40. ООН і Намібія.

41. Діяльність ООН у галузі прав людини.

42. Стратегія ООН у сфері економічного і соціального розвитку.

43. Сателізація країн Східної Європи. Становлення режимів “народної демократії”.

44. “План Маршалла” і східноєвропейські країни.

45. “Празька весна” 1968 р. “Доктрина Брежнєва”.

46. “План Шумана”. Утворення ЄОВС.

47. Інтеграційні процеси в Західній Європі. Утворення ЄЕС і ЄАВТ.

48. Воєнний конфлікт на корейському півострові 1950–1953 рр.

49. Друга індокитайська війна. Утворення СРВ.

50. Утворення держави Ізраїль. Арабо-ізраїльські війни.

51. Поворот в афганській політиці СРСР і доля розрядки.

52. “Перебудова” в СРСР і зміни орієнтирів у зовнішній політиці.

53. Поразка СРСР в Афганістані.

54. Розвал “соціалістичного табору” і розпуск ОВД та РЕВ.
55. Гельсінський процес на межі 70–80-х років.
56. “Перебудова” в СРСР і криза в НДР.
57. Падіння Берлінської стіни.
58. Договір “2+4” і об’єднання Німеччини.
59. Радянсько-американські переговори зі стратегічних та космічних озброєнь.
60. Проблема ракет середньої дальності в Європі.
61. Договір про ліквідацію РСМД.
62. Проблема скорочення звичайних збройних сил в Європі.
63. Переговори про заборону хімічної зброї.
64. Еволюція Руху неприєднання у 80–90-ті роки.
65. Внутрішні та зовнішні чинники розпаду СРСР.
66. Утворення і діяльність СНД.
67. Геополітичні наслідки розпаду СРСР.
68. Монополісний світ і його геополітичні переваги та вади.
69. Нові обриси системи міжнародної та європейської безпеки на межі 80–90-х років.
70. Трансформація НАТО.
71. “Пакт стабільності в Європі”.
72. Стамбульський саміт ОБСЄ 1999 р. Прийняття Хартії європейської безпеки.
73. Підписання і реалізація Договорів СНО-1, СНО-2, СНО-3.
74. Новий режим контролю над звичайним озброєнням в Європі.
75. Україна у процесі ядерного роззброєння.
76. Виконання Україною умов Договору про ЗЗСЄ.
77. Договір “Відкрите небо” у контексті зміцнення безпеки в Європі.
78. Еволюція миротворчої діяльності ООН.
79. Економічна і соціальна діяльність ООН.
80. Гуманітарна діяльність ООН.
81. Проблеми реформування ООН.
82. Маастрихтські угоди і створення Європейського Союзу (ЄС).
83. Перехід до спільної зовнішньої політики та політики безпеки (СЗППБ).
84. Амстердамські угоди і їх значення.
85. Проблеми розширення ЄС у 90-ті роки.
86. Косівська проблема у міжнародних відносинах.
87. Ізраїльсько-палестинська конфронтація (кінець ХХ — початок ХХІ ст.).
88. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на початку ХХІ ст.
89. Вплив трагічних подій у США 11 вересня 2001 р. на зміну поліцентричного балансу сил у глобальній системі міжнародних відносин.
90. Здобутки, проблеми і перспективи в контексті реалізації зовнішньої політики України.

4. Рекомендована література

Основна література

1. Адибеков Г. М. Коминформ и послевоенная Европа 1941– 1956. - М., 1994.
2. Аннан К. Партнерство во имя всемирного сообщества. - НьюЙорк, 1998.
3. Арбатов А., Благоволитин С. и др. Мир вступает в многополярность? // Междунар. жизнь. - 1997. - № 11–12.
4. Афганское урегулирование // Вестн. МИД СССР. - 1988. - № 8.
5. Барановский В. Г. Европа: формирование новой международной политической системы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1990. - № 9.
6. Батюк В. Геополитический контекст начала “холодной войны”: уроки для 90-

х // США: экономика - политика - идеология. - 1994. - № 8–10.

7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. - К., 2000.
8. Белоус В. На пути к глобальной безопасности // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1999. - № 9.
9. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане: История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). - М., 1997.
10. Борисов Р. В. Ближневосточная политика США в 60-е годы. - М., 1982.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска. - М., 1998.
12. Брутенц К. Н. Тридцать лет на старой площади. - М., 1998.
13. Валента Иржи. Советское вторжение в Чехословакию. 1968. - М., 1991.
14. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса. - М., 1993.
15. Гаджиев К. От биполярной к новой конфигурации геополитических сил // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 7.
16. Гиренко Ю. С. Сталин - Тито. - М., 1991.
17. Дипломатический словарь: В 3 т. - 4-е изд. - М., 1984–1986.
18. Дипломатія сучасної України: Енцикл. довід. - К., 1997.
19. Добрынин А. Карибский кризис. Свидетельства участника // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
20. Добрынин А. Сугубо доверительно. - М., 1997.

Допоміжна література

1. Дроздов Ю. И. Записки начальника нелегальной разведки. - М., 2000.
2. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. - К., 1995.
3. Ежегодник ОБСЕ. - 1995. - М., 1998.
4. Ежегодник СЦПРИ. - 1994. - М., 1994.
5. Євроатлантичний вісник: інформаційне і довідкове видання. - К., 1996.
6. История международных отношений и внешней политики СССР: В 3 т. - М., 1987. - Т. 3.
7. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2 кн.: Пер. с англ. - М., 2000.
8. Камінський Є. Критерії ефективності зовнішньої політики України: теоретичний та практичний виміри // Дослідження світової політики: Зб. наук. пр. / ІСЕМВ НАН України. - 2001. - Вип. 18. - С. 3–12.
9. Камінський Є. Міжнародна безпека у ХХІ столітті: загальний прогноз // Дослідження світової політики: Зб. наук. пр. / ІСЕМВ НАН України. - 2001. - Вип. 15. - С. 3–15.
10. Карягин В. Берлин от “железного занавеса” до бетонной стены // Междунар. жизнь. - 1991. - № 4–8.
11. Квок Б. Ядерные испытания в Индии и Пакистане // Междунар. жизнь. - 1998. - № 8.
12. Киссинджер Г. Дипломатия. - М., 1997.
13. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні відносини. ХХ століття. - К., 1999.
14. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні системи. Світова політика. - К., 2001.
15. Кулик Б. Т. США и Тайвань против КНР. 1945–1957 // Новая и новейшая история. - 1995. - № 5.
16. Латинская Америка в международных отношениях. ХХ век: В 2 т. - М., 1988.
17. Маастрихтский процесс: реакция и новые вызовы // Мировая экономика и междунар. отношения. - 1993. - № 9.

18. Мальянцев В. А. Восток и Запад в новом тысячелетии. - М., 1996.
19. Международные отношения в Азиатско-Тихоокеанском регионе. - М., 1979.
20. Международные отношения на Дальнем Востоке в послевоенные годы: В 2 т. - М., 1978.
21. Мельников Е. Корейская война 1950–1953. Размышления о причинах конфликта и его действующих лицах // Междунар. жизнь. - 1995. - № 8.
22. Мир в условиях мира. Всеобщая безопасность в XXI в.: Доклад комиссии Пальме. - М., 1990.
23. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки): Підруч. / В. А. Манжол та ін. - К., 1999.
24. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 роки): Підручник / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський та ін. - К., 2001.
25. Наринский М. М. СССР и “план Маршалла”. По материалам архива Президента РФ // Новая и новейшая история. - 1993. - № 2.
26. Нариси з історії дипломатії України. - К., 2001.
27. ООН у системі міжнародних відносин. - К., 1995.
28. Орлик И. И. Запад и Прага в 1968 // Новая и новейшая история. - 1996. - № 3.
29. От Хельсинки до Будапешта. История СБСЕ / ОБСЕ в документах. 1973–1994: В 3 т. - М., 1996–1997.
30. Плешаков К. Геоидеологическая парадигма // Междунар. жизнь. - 1995. - № 4–5.
31. Политические процессы и конфликты 50–60-х годов в Восточной Европе. - М., 1993.
32. Рощин А. Так начиналась ООН // Междунар. жизнь. - 1992. - № 7.
33. Системная история международных отношений в четырех томах. События и документы. 1918–2000 / Отв. ред. А. Д. Богатуров. - М., 2000.
34. Советская внешняя политика в годы “холодной войны”. - М., 1995.
35. Советская внешняя политика в ретроспективе. 1917–1991. - М., 1993.
36. Современные международные отношения: Учебник / Под ред. А. В. Торкунова. - М., 2000.
37. СССР и восточноевропейские страны в 1944–1949 гг. - М., 1995. 58. Стрижов В. СССР и создание государства Израиль // Междунар. жизнь. - 1995. - № 11–12.
39. Тарасюк Б. Внешняя политика независимой Украины: итоги десятилетия // Персонал. - 2001. - № 12. - С. 4–7.
40. Филиппов А. М. Германский вопрос: от раскола к объединению. - М., 1993.
41. “Холодная война”. Новые подходы, новые документы. - М., 1995.
42. Чернега В. Западноевропейский союз в тени НАТО // Междунар. жизнь. - 1998. - № 8.
43. Шергін С. Світовий порядок: концепції і реальність // Політика і час. - 1997. - № 12.
44. Шустов В. Достижения ОБСЕ // Междунар. жизнь. - 1995. - № 11–12.